

41. Válka v nebi a na zemi

Pokračujeme z předcházející kapitoly veršem Zj 12,6 a Zj 12,14.

6 Žena pak uprchla na poušť, kde jí Bůh připravil útočiště, aby tam o ni bylo postaráno po tisíc dvě stě šedesát dní.
14 Ale té ženě byla dána dvě mocná orlí křídla, aby mohla uletět na poušť do svého útočiště, kde ukryta před hadem byla zachována při životě rok a dva roky a polovinu roku.

Zde máme dvojí poukaz na jeden děj. Někdy potom, co se ženě narodilo dítě a odešlo do nebe, se žena dostává pod útok draka. Žena utíká na poušť a tam je o ní pečováno po 1260 dní, tedy jinými slovy po čas, dva časy a polovinu času. Pokud máme otazníky nad tím, co znamená tato doba, potom je tato otázka vysvětlena tímto dvojitým poukazem. 1260 dní odpovídá času a dvěma časům a polovině času.

Tyto dva poukazy na stejné časové období připomínají Da 7 a Da 12, kde je zmíněn čas a dva časy a polovina času. Připomíná nám to také pozemskou službu Ježíše Krista, neboť jeho služba od křtu po ukřižování trvala asi tři a půl roku. Takže zkušenost ženy je formována nejenom proroctvím Daniele, ale také pozemskou službou Ježíše Krista.

Je zajímavé, že tento časový údaj, kdykoliv je formě 1260 dní, je vždy pozitivní. Poukazuje na něco, co je spojeno s Boží stranou v konfliktu. Dva svědci vykonávají službu po 1260 dní ve Zj 11,3. Nyní, ve Zj 12,6, žena odchází do pouště na dobu 1260 dní.

Avšak kdykoli je tato perioda popsána jako 42 měsíců, je negativní a poukazuje na Boží nepřátele. Po 42 měsících pohané pošlapávají svaté město ve Zj 11,2, po 42 měsících má šelma z moře nadvládu nad lidstvem ve Zj 13,5.

Jedná se však o stále stejný časový úsek. Na jedné straně v ní dominuje zlo 1260 dní nebo 42 měsíců, na druhé straně je Boží lid utlačován, je oblečen ve smuteční roucho, a utíká do pustiny, ale také přežívá díky Boží ochraně.

Když se podíváme na křesťanské dějiny, existovalo nějaká období 1260 dní nebo pokud vezmeme v úvahu biblický princip den za rok, byla v dějinách nějaká perioda 1260 let, kdy Bible a pravý Izrael byli v pozadí a současně byli pronásledováni nějakou velkou mocností?

Pokud rozumíme tomuto údobí jako 1260 let, je pouze jedna možná odpověď a tou je nepochybně období středověku - od roku zhruba 500 po Kr. do doby Francouzské revoluce. Během tohoto období byla Bible často zcela neznámá a ti, kteří se řídili jejím učením, byli pronásledováni. Nechci, aby to vyznělo tak, že je toto nějaký protikatolický předsudek, neboť to není mým záměrem. Je to jednoduše pozorování reality dějin tohoto období. Mnozí středověcí křesťané došli ke stejným závěrům. Vezmeme si např. velké katolické myslitele jako Bernard z Clairvaux, Eberhard ze Salzburgu nebo František z Assisi.

Tito učenci výstižně popisovali stav církve a jejího vedení během tohoto období. Církev se více zajímala o politické zájmy a ekonomické zisky než o skutečnou zbožnost. Samozřejmě, že Bůh nebyl tímto vývojem překvapen. Jasně předpověděl, že nastane doba, kdy se z církve stane utlačovatel a že praví křesťané budou muset z této církve odejít a schovávat se v pustinách a v horách. V těchto dvou verších ve Zj 12,6 a 14 je ukázáno, že žena uprchla na poušť. Připomíná to vyjití, kdy se Božímu lidu podařilo utéci z Egypta. Bylo to místo pokušení a zkoušek, a šlo zároveň o útěk z otroctví.

Ve verši 14 se říká, že ženě byla dána dvě mocná orlí křídla. Tento obraz je převzat z Ex 19,4. Zde žena prožívá totéž jako Boží lid při exodu. Místo v pustině je pro ni speciálně připraveno Bohem, neboť Bůh pečuje o svůj pravý lid. Nic jej nepřekvapí. Apoštol Pavel říká v 1 K10,13, že žádná pokušení, která zažijeme,

nebudou větší, než dokážeme snést. Bůh omezuje sílu nepřítele, kterou může ubližovat. Text říká, že Bůh pečoval o ženu v pustině. Připomíná nám to vyjití z Egypta, při kterém Bůh sesílal svému lidu manu, když byli v zemi, ve které nebylo nic k jídlu. Území pouště okolo hory Sínaj je tak neplodné, že pouze Boží zázrak mohl udržet Izraelce při životě. Na základě této zkušenosti Izraelců byla i církev během křesťanské éry duchovně i tělesně vyživována Bohem.

Ve Zj 12 tedy dochází k velmi zajímavému posunu od obrazu Edenu a Zj 12,1-5, kde je žena popsána jako Eva rodící své dítě, ohrožovaná hadem až k obrazu exodu. Církev tvořil lid, který se ocitl v poušti mezi vyjitím a Jordánem. Exodus je často v NZ použit k popsání kříže. Kříž je křesťanské vyjití z hříchu. Řeka Jordán v tomto případě symbolizuje druhý příchod Ježíše Krista. Takže církev je chycena mezi křížem a druhým příchodem, mezi svým exodem a Jordánem. Povšimněme si **Zj 17,3**, kde je něco překvapivého:

3 Anděl mě odvedl ve vytržení ducha na poušť. Tu jsem spatřil ženu sedící na dravé šelmě nachové barvy, plné rouhavých jmen, o sedmi hlavách a deseti rozích.

Zde je pozoruhodná paralela mezi ženou na poušti ve Zj 12 a ženou na poušti ve Zj 17. Tyto ženy jsou však zcela rozdílné. Nemůžeme se divit tomu, že byl Jan překvapen (Zj 17,6).

V nebi se odehrává válka – Zj 12,7-12:

- 7 A strhla se bitva na nebi: Michael a jeho andělé se utkali s drakem.
- 8 Drak i jeho andělé bojovali, ale nezvítězili, a nebylo již pro ně místa v nebi.
- 9 A veliký drak, ten dávný had, zvaný ďábel a satan, který sváděl celý svět, byl svržen na zem a s ním i jeho andělé.
- 10 A slyšel jsem mocný hlas v nebi: "Nyní přišlo spasení, moc a království našeho Boha i vláda jeho Mesiáše; neboť byl svržen žalobce našich bratří, který je před Bohem osočoval dnem i nocí.
- 11 Oni nad ním zvítězili pro krev Beránkovu a pro slovo svého svědectví. Nemilovali svůj život tak, aby se zalekli smrti.
- 12 Proto jásejte, nebesa a všichni, kdo v nich přebýváte! Běda však zemi i moři, neboť sestoupil k vám ďábel, plný zlosti, protože ví, jak málo času mu zbývá."

V pozadí každé pozemské války je kosmický konflikt. Pokud by nebylo knihy Zjevení, věděli bychom o tom jen velice málo. Pokud bychom vyňali z Bible knihu Zjevení, neznali bychom nebeský kontext toho, co se odehrává na této zemi. Tento úsek knihy Zjevení je mimořádně významný. Za vším, co se děje na naší zemi je válka v nebi. Drak a jeho andělé jsou součástí této války.

Hvězdy představují v knize Zjevení anděly, viz Zj 1,20. Je zajímavé, že drak svrhl na zem třetinu hvězd z nebe. Je to poukaz na nebeskou válku, ve které satan vzal s sebou třetinu původně Božích spolupracovníků.

Michael je v tomto textu jasný poukaz na Krista, satan je antikrist. Dokonce v nebeských příbytcích spolu satan s Kristem bojovali o vliv a důsledky vzpoury proti Bohu. Text říká, že drak a jeho andělé nebyli dostatečně silní. To je pro nás velice důležitá zpráva. Drak není dostatečně silný. Ve Zj 9 vystupují démoni z propasti, avšak nebylo jim dovoleno škodit těm, kteří jsou zapečetění. Drak není dostatečně silný. Z tohoto důvodu satan ve Zj 13 shromažďuje spojence, aby posílil svoji moc. Shromažďuje šelmu z moře a šelmu ze země.

Protože satan a jeho andělé nebyli dostatečně silní, ztratili své místo v nebi. Je jasné, že se satan bojí. Protože ztratil své místo v nebi, ztratí také brzy své místo na zemi.

- 12 Proto jásejte, nebesa a všichni, kdo v nich přebýváte! Běda však zemi i moři, neboť sestoupil k vám ďábel, plný zlosti, protože ví, jak málo času mu zbývá."

Zj 12,17:

- 17 Drak v hněvu vůči té ženě rozpoutal válku proti ostatnímu jejímu potomstvu, proti těm, kdo zachovávají příkázání Boží a drží se svědectví Ježíšova.

Drak je kvůli ztrátě svého místa v nebi extrémně nejistý. Často se něco podobného děje i u lidí. Osoba, která byla pokořena, která ztratila své místo, často bojuje proti každému, kdo je kolem ní. Stejně tak drak bojuje proti všem, kteří žijí na zemi.

Pro popis draka se používají různé termíny – had, ďábel, satan, ten, kdo svádí tento svět. Je to ďábel, kdo stojí za všemi podvody prováděnými na tomto světě, zejména v době, kdy se blíží konec světa. Zcela viditelně jsou velké události, které se odehrávají na tomto světě součástí daleko větší bitvy, která začala v nebi a nyní se přesunula na zem.

V textu se objevuje slovo „nyní“. V čase, kdy byl svržen satan, bylo ustanoveno Boží království a autorita Krista. Kdy se to stalo? Je zde jasný odkaz na uvedení Ježíše na trůn v době, kdy byl vzat na nebesa po své smrti na kříži, v roce 31 po Kr. Hlavním tématem Zj 5 je toto uvedení Krista na trůn. V Zj 12,5 je uvedeno, že se narodí dítě, které bude vyzdviženo do nebe k Bohu a k jeho trůnu. Ve zkrácené formě je to stejná zpráva, jakou obsahuje Zj 5. Zde se o tom znovu mluví. Satan je vyvržen z nebe, nyní v tomto čase, přišlo království našeho Boha a autority jeho Krista. Tyto dvě věci jdou pospolu, tedy vyvržení draka na jedné straně a vyvýšení Krista na druhé.

Čeho se týká tato válka v nebi? Viditelně se ten rozhodující okamžik této války odehrál na kříži. Tam byl satan vyvržen, tam byl Kristus vyvýšen.

V J 12,31-33 se nachází další „nyní“.

31 Nyní je soud nad tímto světem, nyní bude vládce tohoto světa vyvržen ven.

32 A já, až budu vyvýšen ze země, přitáhnou všechny k sobě."

33 To řekl, aby naznačil, jakou smrtí má zemřít.

Podle Janova evangelia byla oním rozhodujícím momentem v pozemských i vesmírných dějinách Kristova smrt. Byla to smrt Ježíše Krista na kříži, která vyvrhla satana z nebe. Pro svoji smrt na kříži Kristus zaujímá své místo v nebi. Ve Zj 12,10 je jeden z nehlubších teologických textů z celé Bible. Následuje další významný verš ve Zj 12,11: Oni nad ním zvítězili pro krev Beránkovu a pro slovo svého svědectví. Nemilovali svůj život tak, aby se zalekli smrti.

Věřící lidé tedy vítězí pro krev Beránkovu a pro slovo svého svědectví a svoji věrnost projevili až do smrti. Moc věřících na zemi pramení z jejich svědectví o kříži Ježíše Krista. Je to Ježíšův kříž, který pro nás znamená vše. Ježíšův kříž dává základ pro vítězství Ježíše nad satanem a také pro naše vítězství.

12 Proto jásejte, nebesa a všichni, kdo v nich přebýváte! Běda však zemi i moři, neboť sestoupil k vám ďábel, plný zlosti, protože ví, jak málo času mu zbývá."

Nebesa jásala, protože byla oprostěna od satana a jeho vlivu. Běda však zemi, protože satan soustředil na zemi svou pozornost.

Věřící nebyli nikdy silnější, než jsou nyní pro moc krve Ježíše Krista. Nebyli však také nikdy zranitelnější kvůli satanově soustředěné pozornosti a hněvu. Satan je naplněn vztekem, ukazuje to opět verš 17. Je naplněn zuřivostí, protože ví, že mu zbývá krátký čas. Tento krátký čas znamená, že vítězství je zajištěno. Satan si velice jasně uvědomuje, že je pro něj válka prohraná.

Ale jedná stejně jako jednali např. nacisté za 2. světové války po prohraných bitvách u Stalingradu, v severní Africe, u Normandie, kdy jejich porážka byla jasná. Za žádnou cenu nechtěli zastavit další boj. Stejně je tomu u draka. Jeho porážka je jasná díky smrti Ježíše Krista. On však dělá vše pro to, aby urážel Krista tím, že bude soužit jeho lid. V této fázi se nyní nacházíme na této zemi.

Útokem na dítě na začátku této kapitoly drak hrál nebeskou realitu. Musíme si uvědomit, že válka v nebi začala ještě před narozením Krista na zemi. Ačkoli k vyvržení satana z nebe se došlo po ukřižování a návratu

do nebe, ve skutečnosti válka začala na počátku času. Zj 13,8 hovoří o tom, že byl Beránek zabit od začátku světa. V kontextu veršů 5, 10 a 11 je rozhodující událost v nebi kříž a dosazení Krista na nebeský trůn, vyvýšení Krista přineslo svržení satana. Krev Krista způsobila vítězství.

Co to znamená, když se řekne, že byl satan svržen díky ukřižování? Kříž ukazuje, že Bůh je spravedlivý, když ospravedlňuje - Ř 3,25.26. Jak může Bůh přijmout člověka, který hřešil, tak, jako kdyby nikdy nezhřešil? Může to učinit na základě jeho oběti na kříži. Satanova obvinění Boha, která vznesl skrze židovské vůdce proti Ježíšovi, a satanova obvinění Božího lidu jsou vyvrácena Božími činy na kříži. Satanův pravý charakter byl zjeven. Je to vrah, vrah od počátku. Nikdy to však nebylo vidět jasněji, jako v okamžiku, kdy poslal Krista na kříž.

Musíme si uvědomit, že hřích uvrhl celý vesmír do obrovského zmatku. Satan říká, že je Bůh nespravedlivý, že nám dal zákon, který nemůžeme dodržet atd. Satan obvinil Boha různými způsoby. Bylo to tvrzení proti tvrzení. Bůh dopustil tento konflikt, aby bylo zcela jasné, kdo má pravdu a kdo lže. Bůh je pochopitelně natolik mocný, že dokáže udržet pod kontrolou celý vesmír. Tento konflikt se však nevede o moc. Klíč je ve Zj 5, v prohlášení vesmíru. Ve Zj 5 vidíme, že se na kříži stalo něco, co způsobilo v celém vesmíru radostné odhodlání uctívat Boha a Beránka, který se připojil k Božímu trůnu. Beránek je hoden, Bůh je hoden našich chval.

Na kříži se stalo něco, co získalo srdce všech, kteří rozuměli tomu, co se odehrálo. To se stalo v nebi v roce 31 po Kr., avšak ještě se to nestalo zde na této zemi. Existuje ještě mnoho lidí, kteří věří satanovým lžím. Mnozí obyvatelé tohoto světa si ještě stále myslí, že je Bůh nespravedlivý, nerozumí tomu, že kříž skutečně dosáhl všeho. Jedním z našich úkolů jako církve na této zemi je vysvětlovat tyto skutečnosti. Ano, každý ví, že je Bůh mocný, že by mohl dát ve vesmíru okamžitě vše do pořádku, kdyby chtěl. Avšak v tomto problému se nejedná o sílu. Skutečný problém spočívá v tom, kdo má pravdu.

Myslím na knihu Daniel a na krále Darjaveše. On musel poslat svého nejlepšího přítele do lví jámy, protože to vyžadoval zákon. Dareius usilovně přemýšlel, jak by Daniela vysvobodil ze lví jámy, zkoumal knihy, promlouval se svými poradci, atd. On byl král, on byl dostatečně mocný, aby udělal, co se mu líbí. Avšak jeho problém nebyl problémem síly. Byl to problém spravedlnosti. Pokud by porušil zákon svého království, byla by jeho autorita zničena.

Někdy se říká, že pravdu má ten, kdo je silnější. V případě Boha to však neplatí. Boží spravedlnost je zdrojem jeho síly a autority. Důvod, proč Bůh prodloužil tento spor na této zemi, je ten, že musí opět zavládnout spravedlnost a to za každou cenu. Na kříži celý vesmír pochopil, že Bůh měl pravdu a že má právo kralovat. Na zemi se tento problém stále řeší. Na této zemi zatím satan pokračuje v obelhávání. Musíme porozumět kříži a hlásat jeho důležitost našim sousedům a kamarádům.

Zj 12,10-12 se nachází ve středu knihy Zjevení. Všechna zaslíbení knihy Zjevení jsou vyřčena pro ty, kdo zvítězí. Zde ve středu knihy můžeme konečně objevit klíč k tomu, jak dosáhnout vítězství. Jak zvítězíme?

1. krví Beránka
2. slovem svědectví
3. když přijmeme rozhodnutí, že raději zemřeme, než bychom měli zhřešit

To je obsahem mučednictví. Takové odhodlání a zakořenění na Boží straně, že raději obětujeme svůj život, než bychom se vzdali Boha a vztahu s ním. Je to poukaz na krev Beránkovu a svědectví, co pro nás Bůh učinil a stálost našeho odevzdání se Jemu, ať nás to stojí cokoli. V tom spočívá naše vítězství. Vítězství je ústředním tématem knihy Zjevení.

Zj 12,13: Když drak viděl, že je svržen na zem, začal pronásledovat ženu, která porodila syna.

Đábel se hněvá na církev, neboť nemůže ublížit Kristu. Tento verš tvoří paralelu k verši 5, ve kterém chtěl zahubit dítě. Avšak nyní se vydává za ženu. V určitém smyslu se vrací scéna 5. verše. Když drak viděl, že je svržen na zem, začal pronásledovat ženu, která porodila syna. V textu je určitá mezihra v tom, že se zabývá nebeskými věcmi a nyní se navazuje na verš 5., na útěk ženy na poušť.

15 A had za ní vychrlil ze chřtánu proud vody jako řeku, aby ji smetl.

16 Ale země přispěla ženě na pomoc, otevřela ústa a pohltila tu řeku, kterou drak vychrlil.

Z dřívějších přednášek si pamatujeme, že voda může být v knize Zjevení použita třemi různými způsoby. Voda jako výživa, jako očištění, jako zaplavující a ničivá síla. Zde je v textu jasně třetí význam. Scéna, která je zde popsána, je velký proud vody, který přichází z řeky. Avšak tato voda je pohlcena zemí. Jakou zemí, jakou částí země? Kde je tato žena? Žena je na poušti. Pokud budete mít někdy možnost dostat se na poušť Kalahari v jižní Africe, uvidíte zajímavou věc. Nazývá se delta Okovango. Je to obrovská řeka, která vtéká do pouště. Avšak ta poušť je tak suchá, že se ta řeka rozdělí v deltu a zmizí v poušti. Území delty je bohaté na rostliny a živočichy, avšak za deltou je naprosté sucho. Takže myšlenka řeky, která je pohlcena zemí, není alespoň ve smyslu geografickém něco mimořádného.

Tato voda, která vycházela z úst hada, mohou být narážky na svádívá slova hada v zahradě Eden. Pokud by tomu bylo tak, potom by se tyto proudy vody v tomto textu mohly týkat svádějících a přesvědčujících slov, jakož i utlačovatelské síly. Často jsem slyšel výklad tohoto textu jako vody útlaku a hrozby. Ale možná pořadí slov tohoto textu ukazuje na hlubší význam než je tento. Satan měl vždy dva hlavní způsoby, jakými útočil na Boží lid. Jeden je skrze hrozbu, násilí a pronásledování. Ten druhý je skrze podvod a přesvědčování.

A had za ní vychrlil ze chřtánu proud vody jako řeku. Je zajímavé, že o zaplavujících vodách se často mluvilo jako o dracích s křídly. Možná nám to připadá podivné. Když si ale představíme letadla s křídly, tak to lépe pochopíme. Představme si řeku, která se vylévá ze svých břehů. Jak to ze shora vypadá? Řeka bude vypadat jako had a vylévající voda vypadá jako křídla tohoto hada, která zasahují okolní zemi. Tato myšlenka zaplavující řeky je symbolizována drakem, hadem s křídly. Takže drak s křídly je zaplavující řeka.

Zde jsou jistě míněny podvody a pronásledování občanskými a sekulárními silami světa. Boží pravý Izrael byl zavržen vládnoucími silami tohoto světa na období 1260 let. Vzpomeňme si např. na dějiny Valdenských, na tuto skupinu lidí, která žila v horách v jižní Francii a severní Itálii. Tito lidé rozmnožovali Písmo a studovali jej po celý středověk. Zažívali hrozbu od vojska, které bylo posláno křesťanskou církví, aby je zničila. Šířící se Písmo se považovalo za velké nebezpečí.

Text však říká, že země přispěla ženě na pomoc. Zdá se mi, že je to narážka na zkušenost exodu, kde poušť tvořila bariéru mezi územím Izraele a Egypta. Motiv exodu se pravděpodobně skrývá za tímto textem. Zde je však tématický obrat. Zaplavující vody zachránily Izrael u Rudého moře. Když šli Izraelité skrze Rudé moře po suché zemi, Egypťané je doháněli a vody je zaplavily. Zaplavující vody byly tedy požehnání pro Izrael během exodu. Zde je však obrat. Zde je vyschnutí záplavy, které zachraňuje nový Izrael na nové poušti. Izrael tedy nachází záchranu od Egypta na poušti. Poušť je tedy pozitivní symbol.

Stala se nějaká událost v dějinách, která by odkazovala k této události? Z dějin víme, že se na konci středověkého útlaku, po období 1260 let, vzedmulo mnoho sil, které vyvyšovaly Písmo a také ukončily útlak Božího věrného lidu. Reformace, osvícenství, americká revoluce, vzestup misijních aktivit na konci 18. a na začátku 19. století. Všechny tyto síly a vlivy přinesly náboženskou svobodu. Byla to poušť a země, které ženě pomohly. Zdá se, že tento symbol se vztahuje na síly na konci 18. stol., které přinesly změnu světa.

Duchovní ponaučení z textu:

1. V závěrečných dnech lidské historie budou modlitby nezbytnou ochranou pro Boží lid. Nebylo to výslovně v tomto textu řečeno, avšak když se zamyslíme nad Ž 32,6, pochopíme to: Proto ať se každý

věrný k tobě modlí v čas, kdy lze tě ještě nalézt. I kdyby se vzdulo mocné vodstvo, k němu nedosáhne. 7 Tys má skryše, ty mě chráníš před soužením.

Kniha Zjevení popisuje závěrečné dny lidských dějin jako dobu velkého ohrožení Božího lidu, jako dobu zaplavujících vod. V těchto dnech budou modlitby nezbytnou ochranou pro Boží lid.

2. Panování Krista je skutečné jen pro ty, kdo jej uznávají.

Ž 124,1-5

- 1 Poutní píseň, Davidova. Kdyby sám Hospodin nebyl při nás - Izrael ať řekne -,
- 2 kdyby sám Hospodin nebyl při nás, když proti nám povstali lidé,
- 3 zaživa by nás tehdy zhltili v hněvu, jímž proti nám vzpláli.
- 4 Tehdy by nás zatopily vody, dravý proud by se přes nás valil,
- 5 tehdy by se přes nás převalily vzduté vody.

Tento žalm líčí jasně, že záchrana ve Zj 12 byla skutečná kvůli vztahu, jaký měli lidé s Bohem. Panování Krista, které je skutečné v nebeských příbytcích, je platné zde na zemi jen pro ty, kdo jej uctívají. Musí to být naše každodenní zkušenost.

3. V pozadí pozemských konfliktů je nebeský konflikt. Bez knihy Zjevení, bychom o tomto věděli jen velice málo.
4. Věřící nebyli nikdy silnější jak nyní díky moci krve Ježíše. Současně nebyli věřící nikdy zranitelnější, kvůli zuřícímu draku v křesťanských dějinách. V pravém slova smyslu žijeme v období mezi Kristovým kralováním a časem velké hrozby draka.
5. Něco se stalo, že kříž získal srdce všech, kdo věděli, co se na něm odehrálo. Když si uvědomíme, jakou obrovskou oběť Bůh přinesl, aby získal naše srdce, způsobí to velké věci. Kříž se odehrál v roce 31 po Kr. V nebi všichni pochopili jeho důsledky, avšak musíme porozumět jeho důsledkům také zde na zemi. Při závěrečném hlásání evangelia, uvidí lidé Ježíšovu oběť daleko zřetelněji a hlouběji než dříve.